

Лариса МАРЧУК

У місті Яремчі на Івано-Франківщині під головуванням Голови Верховної Ради України Володимира Литвина відбулося засідання Консультативної ради з питань розвитку місцевого самоврядування, присвячене питанню законодавчого забезпечення адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Учасників засідання привітав голова Івано-Франківської обласної ради Олександр СІЧ. Він висловив сподівання, що, можливо, «колись яремчанська конференція буде вписана в історію розвитку нашого самоврядування». У засіданні взяли участь голова обласних, міських, сільських рад, представники Кабінету Міністрів, Асоціації міст України.

З доповіддю виступив міністр юстиції України Олександр ЛАВРИНОВИЧ:

– Від часу здобуття незалежності Україною, а це вже 20 років, обговорюється питання адміністративно-територіального устрою. І щоразу, тільки-но починали працювати над цією проблематикою, доходили до середини процесу, а до законодавчого рішення так і не дотягували. Найближчим часом говорити про законодавче забезпечення адміністративно-територіальної реформи не варто, бо немає визначеної концепції, схваленої керівниками державної влади. Ми можемо лише констатувати розуміння основних проблем, які потребують обов'язкового вирішення. Одна з них, звідки починається місцеве самоврядування, – територіальні громади, де мешкають громадяни України. До 1996 року, окрім звичних для нас сіл, селищ і міст, існувало ще й таке поняття в адміністративно-територіальному устрої, як сільрада, – не тільки як представницький орган, а й як територія. Ідучи назустріч побажанням великої кількості сільських громад, була прийнята в Конституції модель місцевого самоврядування, де таке право закріплено за кожним населеним пунктом. А що з цього вийшло – можемо зробити висновок. Я самокритично визнаю, що причетний до того, коли ця модель втілювалася в українському законі. Сьогодні ми розуміємо, що переважна більшість сільських громад не можуть бути самодостатніми, щоб забезпечити функції місцевого

Міністр юстиції України Олександр Лавринович, голова Івано-Франківської обласної Ради Олександр Січ, Голова Верховної Ради України Володимир Литвин, заступник голови Івано-Франківської обласної державної адміністрації Роман Струтинський, голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Олександр Омельченко, голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету Валерій Баранов (зліва направо) під час засідання Консультативної ради з питань розвитку місцевого самоврядування. Місто Яремча, 11 березня

Суспільство має розуміти і знати, як ми досягнемо загального щастя

Яку модель адміністративно-територіальної реформи оберемо

самоврядування. Об'єднання території громад кількох сіл із метою надання соціальних послуг було реалізовано в ті часи з розумінням того, що неможливо це було зробити в тій системі поселень і місць проживання, як це було реалізовано в Радянському Союзі. Ми бачимо, як розв'язано проблему в Польщі, це раніше – у Швеції. Робота над тим, у який спосіб реформувати на нижчому рівні територіальний устрій для місцевого самоврядування, проводиться досить давно. Є певні напрацювання й здобутки. Є певна спадщина в підходах, незалежно від того, яка політична сила була при владі. Потреба ця загальнооб'єктивна, її задоволення не повинне залежати від політичних уподобань. Але розпочати адміністративно-територіальну реформу ми зможемо після остаточного завершення реформування системи виконавчої влади на всіх напрямках.

Нині ми перебуваємо на першій стадії реформування центральних органів. Ця стадія буде завершена не раніше як улітку. Після того, як ми провели велику роботу з інвентаризації функцій органів державної виконавчої влади, побачили, скільки органів, маючи статус державної служби, не належали ні до державного управління, ні до реального надання адміністративних чи соціальних послуг для громадян України. Наскільки швидко вдасться цей шлях пройти, буде видно найближчим часом. Я чітко побачив, як відразу виникла кругова оборона

там, де вже були заготовлені плацдарми для того, щоб можна було виконувати все так, як сам собі придумав, – за рахунок бюджетних коштів.

На цьому напрямі в нас неможливо повністю відділити функції виконавчої влади від функцій місцевого самоврядування на рівні спільного представництва територіальних громад на рівні району, області, де є багато делегованих функцій. Коли ж буде визначено функції для кожної виконавчої влади, їхня конфігурація, я сподіваюся, зміниться порівняно з тією, яка є сьогодні. Після того наступний крок буде зроблено в зміні територіальних центральних органів виконавчої влади, які сьогодні становлять понад 80 відсотків загальної чисельності працівників державної служби. Ці територіальні органи фантастично придумані, починаючи від управлінь державної служби в кожній області. Ми – єдина країна у світі, яка сама собі таке придумала. Кількість таких органів суттєво зменшиться в державних адміністраціях. Звичайно, бажано, щоб було більше динаміки в процесі скорочення тих, хто працює в органах виконавчої влади на місцях. А для цього треба точно знати, які нові функції з'являться. Бо дещо може бути забрано від місцевих адміністрацій. У нас є кілька таких функцій, що виконуються на загальнодержавному рівні. Це стосується ведення загального державного реєстру виборців, реєстрації юридичних осіб. Робота має бути вибудована так, щоб мож-

Фото Анастасії СІРОТКІНОЇ.

на було чітко зіставляти обов'язок виконання певного обсягу робіт і відповідальність за якість виконання цієї функції. Така система, яка є сьогодні, не може цього зробити. А ті функції, які сьогодні частково мають територіальні громади, обов'язково з'являться в місцевих державних адміністраціях. У нас багато роботи для того, щоб підняти рівень місцевого самоврядування – це є напрям діяльності, задекларований Президентом України. Ми ставимо собі за мету, щоб половину всіх управлінських функцій, які є в країні, виконували місцеві органи. Децентралізація управління – це реальний напрям до встановлення народовладдя. І законодавче забезпечення цього процесу сьогодні вже відбувається.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Олександр ОМЕЛЬЧЕНКО запропонував, не чекаючи прийняття закону, відпрацювати модель адміністративно-територіальної реформи на прикладі окремо взятих трьох різних за історичним розвитком областей – західної, центральної та південної. Якщо є різні концепції реформування, то можуть бути різні варіанти.

Голова Харківської обласної ради Сергій ЧЕРНОВ:

– Два місяці тому в Харкові була створена робоча група з голів рад, до якої також залучали фахівців Харківської юридичної академії. І ми разом підготували робочий документ із своїм баченням організації територіальної влади. Цей документ передано в міністерство з тим, щоб на державному рівні керівництво прийняло рішення, яку модель краще обрати. Коли працювали з Асоціацією міст України, то майже зійшлися в баченні основних позицій цього документа.

Однак інколи виникає ситуація, коли в нас немає бачення на політичному рівні, а відомства вже

проводять свою реорганізацію, наприклад, військкомати, податкова, оптимізують свої структури Укрпошта та інші. Після таких дій потім буде важко проводити адміністративно-територіальну реформу. Дуже важливо мати спільну відповідальність центру і регіонів за оптимізацію тих же навчальних чи медичних закладів.

На сьогодні в Харківській області у 8 селах не проживає жодної людини, в 70 – проживає від одного до 9 мешканців, у 257 селах – від 10 до 42, у 350 селах – від 50 до 99 осіб.

У низці областей, як поінформували учасники засідання, а саме: в Донецькій, Луганській, Одеській, Запорізькій, відбулося скорочення апаратів обласної ради на 20, 25, 30 відсотків. Водночас народжуються проекти постанов Кабінету Міністрів на зразок того, якою повинна бути виконавча влада, і дають рекомендації. А ради не можуть виконати такі закони через їх невиваженість і абсурдність.

Є проблема розподілу коштів місцевого бюджету. Сьогодні не можуть зробити відрахування так, як це було 2004–2005 років, коли при виконанні бюджету половина коштів залишалась у регіонах. На це розраховували ради, а сьогодні такої практики немає. Який же буде стимул для влади, щоб розвивати регіони? – запитували представники обласних рад.

Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим Володимир КОНСТАНТИНОВ повідомив:

– У нас швидко відбулися скорочення, позаяк не можна тримати співпрацівників у підвищеному стані. Усі читають газети, дивляться телевизор. Краще жакхливий кінець, аніж нескінченний жах. У березні ми завершили процес скорочення.

Це питання є набагато глибшим. Автономія має Конституцію, найбільше наближену до Європейської Хартії місцевого само-

врядування, і ціла низка комітетів наділена державними повноваженнями. На території автономії – 22 структури, які дублюють функції наших комітетів. І як позбавитися цього, як працювати міським, районним радам – інструкцій немає. Усі чекають, коли визначаться там, у верхах. Чекаємо, коли ж з'явиться загальна концепція адміністративно-територіальної реформи.

Голова Вінницької обласної ради Сергій ТАТУСЯК:

– Президент Віктор Янукович чітко сказав: передати повноваження регіонам на рівні територіальних громад. Коли я це почув, у мене вперше з'явилася надія. Я їхав у Яремчу і вже сподівався одержати конкретні вказівки як діяти. Та тут дізнався, що закон тільки буде розглянуто в грудні. Ми знову реформу заговоримо. У нас досить повноважень в асоціації. Польща скористалася нашим досвідом, і нічого нового не треба придумувати – треба розмежувати функції. Президент на економічному форумі заявив, що місцеве самоврядування є визначальним.

Мирослав ПІТЦИК, виконавчий директор Асоціації міст України наголосив, що не можна допустити, аби забирали в органів місцевого самоврядування функцію управління земельними ресурсами на території населених пунктів. Адже такими кроками, зауважив він, перекриємо місцевому самоврядуванню шлях до Європи, бо її стандарти вимагають: земельні ресурси розподіляють ті органи місцевого самоврядування, на території яких вони розташовані.

Під час засідання Голова Верховної Ради України Володимир Литвин не раз скеровував доповідачів на те, щоб голови рад вносили конкретні пропозиції щодо реформи адміністративно-територіального управління. Адже під час таких нарад триває активний процес напрацювання загального бачення того, що відмиратиме. І ради мають досягти цього мирним шляхом, тоді на старому місці проросте нове.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань бюджету Валерій БАРАНОВ:

– Я вважаю, що правильно було б поінформувати населення про реформи в кожній сфері. Суспільство має розуміти й знати, як ми досягнемо загального щастя. У нас немає центру управління реформами. Пам'ятаєте, що сталося, коли ми не обговорили реформи Податкового кодексу? Якщо є концепція реформи, її треба донести до суспільства, й воно зрозуміє, приймати чи ні. Так було в Хорватії. Усі пострадянські країни за цією схемою провели реформу, а ми знову якусь свою вигадуємо.